بتهوفن

موزارت

باسێك دەربارەی مۆسیقای سەمفۆنی و شی کردنەوەی سەمفۆنیای نۆیەمی بیتهۆڤن

ئامانج غازی ڕەواندزی

مۆسیقای سەمفۆنی [١]

فەیلەسووفەکان دەربارەی مۆسیقا زۆریان وتووەو نووسیوە، هەریەکێ بە پێی بیرو ڕای خۆی‌و بۆچوونی بۆ بابەتەکە کاریگەریی مۆسیقای لەسەر مرۆڤ و هەموو گیان ـ لەبەرەکانی تر دیاری‌کردووە. . .

کەچی ئەم کەڵە مرۆڤانە لە خاڵێك دا هەموویان دەگەنەوەیەك و یەك بیرورا دەردەبرن و دەڵێن: ـ مۆسیقا زمانێکی جیهانی‌یەو هەمیشە خۆشی‌و بەختەوەری تێدا دەبینری‌و هەمووکاتێ ڕێگامان بۆ خۆش دەکا کە هەموو ئێش و ئازارو زەحمەتی‌یەك لە ژیانمان دا لابەرین. . . «نیتشە» پرسیار دەکاو دەڵێ: کەی دەنگ دەبێ بە مۆسیقا؟. هەرخۆی وەڵامی پرسیارەکە دەداتەوەو دەڵێ: لەوپەری تەنگانیی مرۆڤ، لە خۆشی‌و کاتی هە‌ڵچوون دا، لە هاوارکردن دا لە هەموو کاتێك دا کە مرۆڤ بتوانێ لەگەڵ ڕەوڕەوەی خۆشی‌و شادی‌و ئازاری ئەم ژیانە هەڵ بکاو خۆی لە نێو بەختەوەری‌و ئازارەکانی ئەم ژیانەدا بدۆزێتەوە. . .

«کلود دیبوسی» [٢] مۆسیقاری گەورەی فەرەنسا دەربارەی ئاوازو مۆسیقا دەڵێ، مۆسیقاو ئاوازی بەجۆش هەست و هۆش دەرنابڕێ، خۆی هەست وهۆشە!!. . ئەم هەست و هۆشەش بە باشترین وێنە لە سەمفۆنیادا دەبینرێ. چونکە هەمیشە مۆسیقا بۆ بەختەوەریی مرۆڤ داهێنانی بەسەردا هاتووەو شێوەکاری سەمفۆنیەش داهێنانێکە کە مرۆڤ ئەوپەری چالاکی‌و بلیمەتی تێدا نواندووە. . .

«سەمفۆنیا» ئەمڕۆ کیانێکی تایبەتی هەیەو ناتوانین بەسەری‌دا تێپەڕین و باسێکی دەربارە نەنووسین. هیچ جارێ نەبووە ئاهەنگی (ئۆرکستر) لەسەر شانۆ پێشکەش بکرێ‌و سەمفۆنیای لەگەڵ نەبێ، ئەمەش ئەوەمان بۆ دەردەخات کە سەمفۆنیا مۆسیقایەکی تایبەت بە ئۆرکستر دەگرێتە خۆی‌و سەربەخۆیی لە جوولانەوەکانی‌دا دەنوێنێ‌و هەموو ئامێرەکانی مۆسیقا بە یەکسانی بەشداری تێ‌دا دەکەن و ئاوازی میلۆدی [٤] سەمفۆنیە وەکو بڵێی تایبەتە بە ئامێرە ژێدارەکانەوە بەتایبەتی کۆمەڵی (کەمانچەکان)، گەرچی هەندێ جار هەست دەکەین کە ئەم ئاوازە هەر جارێ لە ئامێرێکەوە دەبیسترێ‌و لەکاتی بیستنی ئاوازی میلۆدی‌دا ئاوازێکی‌تر یاخود چەند دەنگێکی مۆسیقا دەبیسترین، ئەم ئاوازەی دەبیسترێ لە مۆسیقادا زاراوەی «هاوەدەنگ ی هارمۆنی (Harmony) بۆ بەکاردێت، ئەم هاوەدەنگی‌یەیە کە سۆزو خۆشی دەداتە ئاوازە میلۆدی‌یەکەو وا لە مرۆڤ دەکات کە هەست بە خۆشی‌و گەورەیی ئەو ئیشە بکات کە خۆی دای‌هێناوە. .

پەیدابوونی مۆسیقای سەمفۆنیا لەشێوەی مۆسیقای ئامێرەکانەوە دروست نەبووە وەکو کۆنشێرتۆ [٥] «Concerto» یا سۆناتە [٦] «Sonata» بەڵکو لەدایك بوونی سەمفۆنیا لە «ئۆڤەرچورەی» [٧] ئۆپێراکانی ئیتالی ئەو کاتە دروست بووە، ئۆڤەرچور یاخود کە جاران پێیان دەگووت سەنفۆنیا لەسەر دەستی «ئەلیساندرۆسکارلاتی» [٨] دا لەسێ جوولانەوە پێك هاتبوو 1- Allegro. 2- Allegro. 3- Allegro کەواتە لە شێوازی کلاسیك دا سەمفۆنیا تەنیا لەسێ جوولانەوە پێك هاتبوو، ئینجا ئۆڤەرچور لە ئۆپیرا [٩] جیابووەوەو بەتەنیا پێشکەش دەکرا لە ئاهەنگەکان دا، ڕۆڵێکی گەلێ چاکیشی هەبوو بۆ ڕووتێ‌کردنی زۆربەی مۆسیقارەکان لە دانانی مۆسیقای سەمفۆنی‌و لەبەر بارو دۆخی گەشەکردنی سەمفۆنیاو سەرهەڵ دانی‌دا، ئەوا ناتوانین ناوی تاقە کەسێك بێنین و بڵێین ئەم مرۆڤە سەمفۆنیای داناوە، چونکە زۆربەی مۆسیقارەکانی ئەوکاتە دەستێکی باڵایان هەبوو لەدانانی‌دا لەوانە «جۆزێف هایدن» [١٠] کە «١٢٥» سەمفۆنیای داناوەو لەنێو مۆسیقارەکان دا بە

(باوکی سەمفۆنیا) ناوبراوەو هەروەها «ڤۆلڤگانگ امادیۆس مۆزارت»[11] کە (٤١) سەمفۆنیای گەلێ بەرزی داناوە، (لۆدڤیگ ڤان بتهۆڤن)ی کەڵە هونەرمەندی ئەڵەمانی (٩) سەمفۆنیای داناوەو ئەوانەی ژمارەی تاکیان هەیە تێکڕا هەموویان بەناوبانگن واتە سەمفۆنیەکانی (- ٣ - ٥ - ٧ - ٩) ئەوەی دوایی‌یان واتە سەمفۆنیای نۆیەم لەوپەڕی بەرزی‌و پوختەیی دایە، چونکە ئەوپەڕی بلیمەتی «بتهۆڤن»ی تێ‌دا دیارخست و بۆ یەکەمین جار لە مێژووی مۆسیقادا «گۆراڵ»[12] لەگەڵ سەمفۆنیادا بەکارهێنراو، هەروەها دەبێ ڕۆڵی (پیتر ئیلیتش چایکۆفسکی)[13] مۆسیقاری ڕووس لەبیرنەکەین کە (٦) سەمفۆنیی گەلێ ڕێك وپێکی نووسیوە هەروەها مۆسیقارەکانی تریش، (ئەنتۆن دڤۆرجاك)ی[14] چیکی‌و (بیلابارتۆکێ)[15] مەجەری‌و (یۆهان برامز)[16] و (فرانزشۆبرت)[17] ی ئەڵەمانی‌و گەلێ هونەرمەندی‌تر، لەو تیپانەی کە ناوبانگێکی گەلێ چاك و بەرزیان هەبوو لە لێ‌دانی مۆسیقای سەمفۆنی لە ساڵی (١٧٣٤ - ١٧٧٧) تیپی شاری (مانهایم) بوو لە ئەڵەمانیا، هەر لەو کاتەدا گەلێ پێشکەوتن ڕوویدا لە بواری (دینامیتا)[18] ی مۆسیقاو ئەو تیپانەی کە ناوبانگێکی چاکیان هەیە لە لێ‌دانی مۆسیقای سەمفۆنیادا:

١) ئۆرکسترای فلهارمۆنیکی (لەندەن).

٢) ئۆرکسترای نەتەوەیی (چیکۆسلوفاکیا).

٣) ئۆرکسترای باڵای (پاریس).

٤) ئۆرکسترای (ئەڵەمانیای یەکگرتوو)

هەروەها گەلێ ئۆرکسترای پێشکەو تووی‌تر.

سەمفۆنیا لەلایەن ئۆرکستراوە لێ‌دەدرێ‌و ئۆرکستراش لەلایەن سەرکردەی ئۆرکستراوە بەڕێوە دەبردرێ‌و پێی دەگوترێ (مایسترۆ). ئەگەر ئۆرکسترا مایسترۆی نەبوو ئەوا یەکەمین کەس کە لەلای چەپی ئۆرکسترا کەوە دادەنیشێ سەرکردەیی ئۆرکسترا کە دەکات، مەبەستمان لەیەکەم کەسە کە ئەوەیە کە کەمانچەکەی بەدەستەوەیەو، هەر مۆسیقاژەنێك کە لەلای چەپی ڕیزی پێشەوە دانشتبێ‌و ئامێرێکی جیاوازی پێ‌بێ ئەوا بە ئامێر ژەنێك ناودەبرێ.

ئێستا با بزانین: ئامێرەکانی ئۆرکسترا چین؟؟

ئامێرەکانی ئۆرکسترا دەکرێن بەچوار بەشەوە:

١) ئامێرە ژێ‌دارەکان (الوترية) (کەمان - ڤیۆلا - ڤیۆنسیل - کۆنترباس).

٢) ئامێرە فووتێ‌کراوە دارەکان: (فلووت - ئۆبوا - کلارنێت - فاجووت - بیکولو - کورتۆئنگلیزی - کەنترا - فاجووت)

٣) ئامێرە فووتی‌کراوە مسەکان: (ترمپێت - کورتۆ - تۆبا - ترمبۆن)

٤) ئامێرە ترپەدارەکان واتە (ئیقاعیەکان):

(تمبانی - زەنگ - اکسلیفۆن - سیلستا - فبرافۆن - کاسات - کاستایش) (نقرزان - سێ‌گۆشەی کانزا - تەپلی گەورە).

هەروەها هەندێ ئامێری تر هەن کە هەندێ جار لەگەڵ ئۆرکسترادا دەبینرێن ئەمە لەکاتی لێ‌دانی کۆنشرتۆدا، چونکە ئەم ئامێرانە خۆیان ڕۆڵی ئۆرکسترا دەبینن و دەتوانرێ میلۆدی‌و هاودەنگی لەیەك کات دا تێدا لێ‌بدرێ، ئەم ئامێرانەش بریتین لە (ئورگۆن - هاربسکورد - پیانۆ).

سەرکردەی ئۆرکسترا

هەندێ خەڵك وای بۆ دەچن کە ئیشی مایسترۆ لەوە دەچێ کە هەموو کەس بتوانێ بەڕێوەی بباو ئیشی تێدا بکات، بەڵام ڕاستی‌یەکەی وا نی‌یە، ئیشی مایسترۆ گەلێ گران و ماندووبوونی تێ‌دایە کەس بۆی ناکرێ بەڕێوەی ببا ئەگەر چەند ساڵێك مۆسیقا نەخوێنێ، هەروەها دەبێ ئەو کەسە ئامادەبوونێکی تایبەتی‌و ورەیەکی بەرزی هەبێ بۆ ئەوەی بتوانێ سەرکردەیی ئۆرکسترا بکات. گرنگترین ئەدگار کە دەبێ مایسترۆ هەیبێ بەهرەیەکی خۆڕسکە کە لە سەرەتای بوونی خۆیەوە لەگەڵی‌دا هەبووبێ، ئەو بەهرەیەی هەبێ کە هەرگیز ناتوانرێ نە لە پەیمانگاو ئەکادیمیەکانی مۆسیقا وەدەست بهێنرێ نە بە خوێندنی چەندان ساڵ.

مایسترۆی ئۆرکسترا لەگەڵ خوێندنی مۆسیقاو هاودەنگی‌و دابەش کردن دا، دەبێ شارەزایی‌یەکی تەواویشی هەبێ لە هەموو ئامێرەکانی کە لە ئۆرکسترادا بەکار دەهێنرێن بۆ ئەوەی دەنگی ناساز دیار بخات و ڕاستی بکاتەوە، جگە لەوە دەبێ مایسترۆ لە ئامێرێك لە ئامێرەکانی ئۆرکسترادا پسپۆر بێ‌و زۆر چاك شارەزای بێت، شایانی باسە زۆربەی مایسترۆکان ئامێری کەمانچە لێ‌دەدەن، هەروەها شتێکی دی کە گەلێ گرنگەو بە ئیشی مایسترۆوە بەستراوەتەوە ئەویش بەکارهێنانی ئەو داردەستە بچووکەیە کە بە دەستی ڕاستی‌یەوەیە، ئەم دارە دەبێ زۆر بە هێمنی‌و زانستی‌یانە هاتوچۆی پێ‌بکرێ تا وەکو بتوانرێ هێما مۆسیقیەکانی بە تەواوەتی پێ شی‌بکرێتەوە بۆ مۆسیقاژەنەکانی ئۆرکسترا.

مایسترۆی سەرکەوتوو لە ئیشەکەی‌دا بیر لە جوولانەوەی دەستی ناکاتەوە، بەڵکو ئەو هێمایانەی کە دەیەوێ بیان گەیەنێتە مۆسیقاژەنەکان لە خۆیانەوە لە مێشکی فراوانی‌دا دیاری دەکرێن و دەردەچن و پێش ئەوەی هەر نۆتەیەکی مۆسیقا دابەش بکرێ بەسەر ئۆرکستردا دەبێ مایسترۆ بیبینێ‌و دینامیتای بۆ دابنێ، ئەوجا مۆسیقا ژەنەکان لەسەر پەیڕەوی مایسترۆ دەڕۆن و هەرگیز لە هێماکانی دەستی دەرناچن..

ژیانی بتهۆڤن

لودڤیگ ڤان بتهۆڤن لە ساڵی ١٧٧٠ی زایینی لە شاری «بۆن» لە ئەڵەمانیا لەدایك بووە، باوکی لە کلێسای تایبەتی حاکمی بۆن دا گۆرانی‌بێژی تێنۆر

بووەو نەوەی موسیقاکارێکی هۆڵەندی بووە لە زووێکەوە هاتبووە (بۆن)و نەویدا ببوو بە ڕێبەری مۆسیقا لە کلێسەدا.

بتهۆڤن هەر لە منداڵی یەوە پێگەیشتنی مۆسیقای پێوە دیاربوو، ئەم کارە وای لەباوکی کرد بیر لە دوارۆژی کوڕەکەی بکاتەوەو بتوانێ مۆتسارتێکی نوێی لێ دروست بکا، بەڵام ئامانجی باوکی بتهۆڤن لەم کارەدا تەنیا ئەوە بوو کە بە هۆی کوڕەکەیەوە پارەو سامان وەدەست بهێنێو هەر بە تەنها لەخۆیدا خەرج بکات و خۆی پێ سەرخۆش بکات... بتهۆڤن بۆ یەکەمین جار دەرسی مۆسیقای لە ئەندامانی تیپی مۆسیقای کلێسە وەرگرت، هەروەها باوکە بێ بەزەیی یەکەی بە زۆرەملی وانەی مۆسیقای دەدایێو زۆر بەخەراپی ڕەفتاری لەگەڵ دەکرد، بتهۆڤن ئەم زۆرە ـ ملی یەی بەدڵ نەبوو، ئەمە وای لێ کرد هەر لە منالی یەوە باوکی خۆی خۆش نەوێو لەدایکی نزیك بێتەوە. بتهۆڤن لەتەمەنی (٦) سالیدا بوو کە بۆ یەکەمین چار لە ئاهەنگی کونسێر[19] بە ئامێری پیانۆ بەشداری کرد، ئەم ئاهەنگە لە شاری (کۆلۆنیا)ی ئەڵمانی دا بوو، دوای ئەمە شارەزایی یەکی تەواوی لەسەر ئامێری ئۆرگن و کەمانچەدا پەیدا کرد، لەو کەسانەی کە ئەوکاتە فێرکەری بتهۆڤن بوون ئەلفریسکانی فیلیالد»ی ڕاهیب و هەروەها «ڤان دن ئایدن»و «نیڤە»ی ئۆرگن ژەن، ئەوەی دوایی واتە (نیڤە)، فێری دانان و دابەش کردنی مۆسیقای کرد. لەساڵی ١٧٨٢ لە دەستەی مۆسیقای کلێسەدا بە ئەندام وەرگیرا، ئەندامی مۆسیقای کلێشەش دەبوایە بزانێ پیانۆ یاخود ئۆرگن لێبدات لەگەڵ شارەزایی یەکی تەواو لە دانانی مۆسیقاو دابەش کردن و دانانی مۆسیقای کۆراڵ دا.

لە تەمەنی «١٧» ساڵیدا بتهۆڤن یەکەم جار چووە دەرەوەی ئەڵمانیاو بەرەو (ڤیەنا)ی پایتەختی بەرزی مۆسیقا کەوتەڕێ، بەڵێ ڤیەنا پایتەختی هونەری مۆسیقاو ئاواتی هەموو مۆسیقا ژەنەکان بوو کە ڕووی تێبکەن و لەوێوە بخوێنن، لە وکاتەدا بتهۆڤن زۆر بە لێهاتوویی ئامێری پیانۆی لێدەدا، لەسەردانەکەیدا چاوی بە (مۆزارت) کەوت، بەڵام لەم سەردانەیدا هیچی وەدەست نەهێناو بە پەلە گەڕایەوە بۆ بۆن چونکە هەواڵی نەخۆش کەوتنی دایکی پێگەیشت و داوای کردبوو کە کوڕەکەی ببینێ. کە گەیشتەوە ماڵ دایکی لە سەرەمەرگ دا بوو و پاش چەند ڕۆژێك کۆچی دوایی کرد. بەمە بتهۆڤن خۆشەویست ترین کەسی لەدەست چوو، بە مردنی دایکی گەلێ غەمگین بوو، چونکە دایکی خۆی گەلێ خۆشەویست بوو. هەموو شتێك بوو بۆی، هەر لە منداڵی یەوە لەبەر باوکە بێ بەزەیی یەکەی لەدایکی نزیك ببوەوەو هەموو جارێ کە سەرکەوتنێکی مۆسیقای وەدەست هێنایا پێش هەموو شتێك ناوی دایکی خۆی دەهێناو دەیگووت :ـ دایکم منی پێ گەیاندو کردمی بەو مرۆڤەی وا لەبەر دەمتان دایە. پاش مردنی دایکی بەڕێوەبردنی خێزان کەوتە ئەستۆی بتهۆڤن و گەلێ چەرمەسەری کێشا تا توانی پێیان بگەیەنێو ڕێگای ژیانیان بۆ دەست نیشان بکات.

سەردانەکەی جاری یەکەمی بتهۆڤن بۆ (ڤیەنا) وای لێ کرد کە هەرگیز ئەم پایتەختە هونەری یە لەبیرو هۆشی دەرنەچێ، بڕیاریدا دیسان بچێتەوە ڤیەنا، بەڵام ئەم ئارەزووە پێنج ساڵی ڕەبەقی بەسەردا تێپەڕی تا هاتەدی.

لەساڵی ١٧٨٨ زایینی حاکمی (بۆن) دەستی کرد بەرێك خستنەوەی دەستەی مۆسیقای کلێسەو ـ بڕیاریدا، شانۆیەکی نەتەوەیی دروست بکات، وەکو ئەو شانۆیەی کە لە ڤیەنادا هەبوو، ئەمە بووە هۆی ئەوە کە تیپێکی ئۆرکسترا پێك بێت. ژمارەی ئەندامانی ئەم ئۆرکسترایە گەیشتە (٣١) کەس و (بتهۆڤن) ئەندامێك بوو لەم ئۆرکسترایە، پاش دروست کردنی شانۆی نەتەوەیی خێرا پەرەی سەندو گەلێ گۆرانی بێژی ئۆپێراو کلێسە ڕوویان تێکردو توانیان لەسەر ئەم شانۆیە ئۆپێراکانی (دۆن جوان)و[20] (شووکردنی فیجارۆ)ی[21] مۆتسارت پێشکەش بکەن.

لەساڵی ١٧٩٢ زایینیدا بتهۆڤن بۆ جاری دووەم سەری لە ڤیەنا داو ئەم جارە ویستی ببێ بە پیانۆلێدەر لەوجێگایەی کە مۆزارت کاری تێدادەکرد، بەڵام پێش ئەم ئارەزووەو هیوایە ئەیویست زیاتر دەربارەی مۆسیقا و دابەش کردنی ئۆرکسترا بزانێ، جارێکیان کاتێك کە بتهۆڤن پیانۆی لێدەدا (هایدن) گوێی لێبوو و زۆری بەدڵ بوو چونکە زانی لە ئەڵمانیاوە بۆ سوود وەرگرتن و فێربوونی مۆسیقا هاتووە، بتهۆڤن کە زانی (هایدن) وانەی مۆسیقای دەداتێ گەلێ دڵ خۆش بوو، لەسەر دەستی هایدن فێریدا (کونترا کنت)[22] بوو لەدابەش کردن دا

دوای هایدن، (ئەلبر ختبرجر) وانەی (تەکنیکی پۆلیفۆنی)[23] دایێو بەم جۆرە بەردەوامی سوودوەرگرتن و فێربوون وای لە بتهۆڤن کرد کە زۆر ماندوو بێو سوودیکی گەورە وەربگرێ بۆ پێش خستنی خۆی، لە نێوان ساڵانی (١٧٩٥ ـ ١٨٠٢) بە ڕای هەموو هونەرمەندان بە ـ باشترین پیانۆلێدەر دانرا، بتهۆڤن خاسیەتێکی گەلێ بەرزی هەبوو لەبابەتی مۆسیقاوە، ئەم خاسیەتەش مۆسیقا لێدانی سەرپێیی (العزف الارتجالي) بوو. پسپۆرەکانی مۆسیقا دەیان گووت مۆسیقا لێدانی سەرپێیی ئەو بەس بوو بۆ ئەوەی ناوبانگ دەربکات و وەکو مۆسیقازانێکی بلیمەت بناسرێ.

هەروەکو لەپێش دا باسمان کرد کە یەکەم کارەسات لە ژیانی بتهۆڤن دا مردنی دایکی بوو دووەم کارەساتی ناهەموارو کاریگەر لە ژیانی بتهۆڤن دا گران بوونی گوێچکەکانی بوو) ئەم کارەساتەش لەساڵی (١٧٩٨) تووشی هات کە تازە تەمەنی (٢٨) ساڵان بوو. چ کارەساتێکە کە مۆسیقاکارێك گوێچکە مۆسیقاناسەکانی تووشی کەم بیستن ببێ؟. ئەم ئازارەی گوێچکەکانی بەرەبەرە لێی پتر دەبوو و وای لێدەکرد لە هەموو مافەکانی ژینی لەگەڵ خەڵك دا دووربکەوێتەوەو تێکەڵی خەڵك نەبێو هەموو کاتێ بە تووڕەیی ببینرێ، یەکەم باس و خواسی ئازاری گوێشی لەنامەیەك دا کە بۆ «ئەمیندا» ناوێکی نووسیوە لە یەکی حوزەیرانی ساڵی (١٨٥١) بەدیاردەکەوێ، «ئەمیندا! بتهۆڤنی گەورەت بەردەوام لەگەڵ سروشت و ئاسمان لەبەر

بەرەکـــانی دایــە» بەردەوام دەبێ و دەڵێ «زۆرجـار دەبینین خونچـە گوڵـەکـان پێش ئەوەی ببن بە گوڵی جوان و ڕەنگاوڕەنگ هەڵ دەوەرێن و نامێنن» دەبێ منیش وام بەسەربێ؟..»

«ئـەمینـدا! مۆسیقـا بۆمن هەمـوو شتێکـە، ئێستا تەنیا بیر لەوە بکەرەوە کە هەستی بیستنم وا بەرەبەرە دەدۆڕێ و لەدەست دەچێ... بەڵام لەگەڵ ئەم هەموو دەردەسەری‌یەو ئازارەدا هیوام پتەوەو ناڕووخێم، دەڵێن ئازاری گوێ‌یە کانم بەستـراوە بە ئازاری ریخـەڵـوکـەکانمەوە، ئێستا ئازارێ ـ ریخەڵوکەکانم نەماوەو لەشم ساغە. بەڵام وا بەرەبەرە گوێ‌یەکانم تەپ ئەبن، ئای چەند ئازار دەکێشم، چونکە ئەم نەخۆشیانە زۆر درەنگ و بەزەحمەت چاك دەبنەوە» هەروەهـــا لە نامـەیـەکی تردا کە بۆ «فیگـر» پزیشکـەکـەی نووسیـوە دەڵێ :- «هەستی بیستنم کزبووە وا زیاترش بەرەو کزی دەڕوات.. بۆ ئەوەی ئاگاداری گران بوونی گوێ‌یەکانم بیت ئەوا پێت دەڵێم، دەبێ بۆ ڕاهێنانی مۆسیقا زۆر نزیك بم لە شانۆوە، ئەگەر کەمێك دوورکەوتمەوە ئەوا گوێم لە دەنگێژەکان نابێ، خۆ ئەگەر دوو سێ هەنگاوی تر دووربکەومەوە ئەوا گوێم لە هیچ شتێ نابێ. شتێکی سەیرە کە خەڵك نازانن و هەستی پێ‌ناکەن کەمن تووشی ئەم دەردەسەری‌یە هاتووم! ئای تەنیا ئاسمان دەزانێ من تووشی چی هاتووم!» ئەوەبوو ئەم کارەساتە گەورەیە وازی لێ‌نەهێناو بەتەواوی تووشی «کەڕی» بوو و لەم کاتــەدا تەمــەنی (٤٩) ساڵ بوو واتــە لەســاڵی (١٨١٩)دا، هەر لەم ساڵـەدا دەفتـەری لەگـەڵ خۆی هەڵ دەگـرت و ئەو کەسـەی بیـوستایە قسەی لەگـەڵ بکـات ئەوا دەبـوایـە لەسـەر دەفتـەرەکە بۆی‌بنوسێ یاخود بەهێما پێی بڵێ، هەر لەبــەر ئەم کارەســاتـەش بوو کە بتهـۆڤن بەدرێـژایی (٢٩) ساڵی دوایی تەمـەنی بە تەنیـایی دەبینـراو هەر بە تەنیـاش لە باخچـەکـانی (بۆن)و لادێ‌یـەکـانی دەورویـەری (میـونخ) دەسووڕایەوەو چاوی لە ئاسمان دەبڕی‌و مۆسیقای دادەنا!... هەروەها لایەنێکی گرنگی ژیان زۆڵێکی کاریگەری هەبــوو لە ژیـــانی بتهـــۆڤن دا ئەم لایـــەنـەش «خـۆشـــەویستی» بوو، بەڵێ خۆشەویستی پایەیەکی گەلێ بەرزی هەبوو لای بتهۆڤن. بتهۆڤنی مەزن بە درێـژایی (٥٧) ساڵی تەمـەنی ژنی نەهێنـا!!... بەڵام خۆشـەویستی‌یەکی گەلێ بەســۆزی هەبــوو بۆ (کـۆنتستـای ئامـۆزای) کەچی بەردەوامی بۆ ئەم خۆشەویستی‌یە نەنوسراو بە کت وپڕی کۆتایی پێ‌هات، هەروەها لە تەمەنی (٣٥) ساڵی‌دا کە وانـەی فێـربـوونی پیـانـۆی دەگوتەوە کچێك بەناوی (تریزا براندویج)ەوە زۆر بتهۆڤنی لا خۆشەویست بوو، بەڵام ئەم خۆشەویستیەش سەری نەگـرت و بتهـۆڤن خۆی وازی لێ‌هێنـاو لێی دوورکـەوتەوە چونکە لەم تەمەنەدا گوێی زۆر گران ببوو، لەبەر ئەمە لەم خۆشـەویستیـەش بێ‌بەش بوو. لەکـــات ژمێـری (٥) ئێـوارەی ڕۆژی (٢٦)ی ئاداری ساڵی ١٨٢٧ زایینی‌دا بتهۆڤن کۆچی دوایی کرد.

بەڵێ کە بتهۆڤن مرد هێشتا سەدەی نۆزدەهەم هەر لە منالی‌دا بوو واتە تازە چارەگە سەدەیەکی تەواو کردبوو. ساڵ لەدوای تێ‌پەڕین و سەدەی نۆزدەهەم پیـری دۆێشت و واخـەریکـە سەدەی بیستەمیش پیری پەکی بیەخێ. کەچی مۆسیقای بتهۆڤن لە هەموو کاتێك دا هەروەکو خۆیەتی، شەپووڕێکە بۆ ئەو جەنگـــاوەرانـــەی لەپێنـــاوی سەربـــەستی‌دا دەچـەنگن و دەنگی هەر لەبـەرز بوونـــەوەدایـــەو هانی خەڵـــك دەدا بۆ هەنگـــاونـــان بەرەوە ئامـــانجیـــان، بۆ فەیلەسـوفـەکـانیش ڕووناکی‌یەکە پەردە لەسەر ڕاستی‌یەکانی وجود لادەدات، لای مۆسیقیەکانیش هەڵبەتە مەسەلەی تەکنیکی مۆسیقا لێ‌دانی تێ‌دایە کە دەبێ پسپۆڕی تێ‌دا بەدی بهێنرێ تاوەکو ئەوەی بتهۆڤن دەیەوێ وا دەربچێ.

گرنگترین بەرهەمە مۆسیقی‌یەکانی بتهۆڤن

١) ئۆپیرایەك بەناوی (ڤیدیلۆ)وە *

٢) (٩) سەمفۆنیا لەمانە (ئێرویکا ـ داخوازەیەك بۆشادی).

٣) کۆنشێـرتـۆیـەك بۆ کەمـانچـە لە سکێڵی (ڕێ)ی گەورە (ئـەم کۆنشێرتۆیە بەنـاوبـانگتـرین کۆنشێرتۆیە لەهەر (٥) کۆنشێرتۆیەکانی جهانی‌و[24] بە (شای کۆنشێرتۆیەکان) ناوبراوە.

٤) (٣٢) سۆناتە بۆ ئامێری پیانۆ لەمانە (سۆناتای ئیمپراتۆر، سۆناتای مانگەشەو.

٥) (٥) کۆنشێرتۆ بۆ ئامێری پیانۆ.

٦) قەداسێك لەسکێڵی (ڕێ)ی بچووك.

٧) (٢) ڕۆمانس بۆ ئامێری کەمانچە یەکەمیان لەسکێڵی (صول)ی گەورەو دووەمیان لەسکێڵی (فا)ی گەورە.

«لەمۆسیقای سالۆن»[25]

٨) سۆناتەیەك بۆ ئامێری کەمانچەو پیانۆ لە سکێڵی (لا)ی گەورە.

٩) (١٤) چوارینی ژێدارەکان (الرباعي الوتري) کە بۆ ئامێرەکانی (کەمان ١ ـ ٢، ڤیولا، چەلۆ) دەنووسرێ.

١٠) سۆناتەیەك بۆ چەلۆو پیانۆ) لەسکێڵی (لا)ی گەورە.

١١) دووسیانی (Trio) کە بۆ (کەمان ـ چەلۆ ـ پیانۆ نووسراوە لەسکێڵی «ڕێ»ی گەورە.

١٢) (٤) ئۆڤەرچـور کە ئەمـانـەن (کـوریـولان ـ ئیکمـونت ـ برومیثیـوس ـ پاشماوەی ئەثینا)

١٣) تێکڕایی بەرهەمە مۆسیقاکانی بتهۆڤن کە بۆ هەموو ئامێرەکانی ئۆرکستراو کۆڕالی نووسیوە (١٣٨) بەرهەرمی جۆراوجۆرن.

* * *

سەمفۆنیای نۆیەم ـ داخوازەیەك بۆشادی

ئەو کاتـەی بتهـۆڤن دەستی بە دانـانی سەمفـۆنیـای نۆیـەم کرد لە ساڵی

(١٨١٥)دا بەربەرەکانی یەکی توندو تیژ لە نێوان سەرمایەدارەکان و رەنجبەرەکان دا هەبوو، سەرمایەدارەکان فەرمان رەوایی یەکی سەربەخۆیان دەکرد بە سەر بارو دۆخەکەدا، لەلایەکی ترەوە هەموو هونەرمەندو ئەدیب و شاعیرەکان دژی کاری توندوتیژی و فەرمانڕەوایی کۆنەپەرستی هەستان کە رژێمی بۆگەنی ئەو کاتە سەپاندبووی بەسەریان دا . . .

لەساڵی (١٧١٥) زایینی شاعیری گەورەی ئەڵەمانیا «فریدریك شیللر» قەسیدەیەکی بەناوی «بۆ سەربەستی» نووسیو، ئەم کەڵەشاعیرە کاریگەریەتی شۆرشی فەرەنسی بە قەسیدەکەوە دیاربوو کە چەند ساڵێك پێش ساڵی (١٧١٥) هەڵ گیرسابوو و لەبەر ناتەواوی بارو دۆخی ئەو کاتە «شیللر» ناونیشانی شیعرەکەی گۆری و «بۆسەربەستی» بوو بە (داخوازییەك بۆ شادی) هەروەکو وتمان بتهۆڤن لە ساڵی (١٨١٥) دەستی بەدانانی ئەم سەمفۆنیە یە کردو تا ساڵی (١٨٢٣) تەواو نەبوو (٨) ساڵی رەبەقی بەسەردا تێپەری و لەشاری هرتزندورف) تەواوکرا. . ئەم سەمفۆنیەیە هەر بەناوی قەسیدەکەوە ناسرا (داخوازەیەك بۆ شادی).

لەشاری (هرتزندورف) لە کۆشکی بارۆن (برۆنای) جێ نشین بوو و لەبەر رێزلێنان و تەکلیفێکی زۆر کۆشکەکەی جێ هێشت و بەرەو شاری (بادن) کەوتەرێ و هاوینەکەی ئەو ساڵەی لەوێ بەسەربرد. .

دوایی ئەوەی ئەم سەمفۆنیەیە تەواو بوو ئامادەبوو کە پێشکەش بکرێ. بریاردرا لە (٧)ی مایسی ساڵی (١٨٢٤)دا لەسەر هۆڵی (الكارنيته) Alcarenth لە شاری (ڤییەنا) پێشکەش بکرێ و با بە باش زانرا کە دەوری مایسترۆی ئۆرکسترا بدرێ بە (ئارمیلۆف)ی مۆسیقازان.

رۆژی پێشکەش کردنەکە هات و بتهۆڤن لەگەڵ هاورێیەکی لەنزیك شانۆوە دانشتن، هۆڵەکە جێگای دانشتنی تێدا نەمابوو، هەموو جەماوەر تێکرا بەچاوی رێزلێنانەوە سەیری (بتهۆڤن)یان دەکرد، مێژوونامەکانی ژیانی بتهۆڤن، ئەم هەڵوێستە باس دەکەن و دەڵێن :- دوای ئەوەی ئەم سەمفۆنیەیە پێشکەش کراو تەواوبوو کە نزیکەی (کات ژمێرێك ونیوی) خایاند بۆ ماوەی چەند چرکەیەك بێدەنگی یەکی کپ باڵی بەسەر هۆڵەکەدا کێشاو مۆسیقاکە وا سەرنجی جەماوەری راکێشابوو هەموویان کەوتبوونە داوی بیرکردنەوەیەکی زۆر قووڵەوە. ئەوجا دەستکرا بە چەپڵە لێدانێکی زۆر توندو بەهێز وەکو هاژەی ئاوێکی ساف لە بەرزایی یەکی بڵندەوە بێتە خوارەوە وابوو، شەپقەکانی جەماوەر بەگشتی بلندکران لەم کات مدا پەردەی شانۆ دادرایەوەو (بتهۆڤن) هیچ ئاگایەکی لەم چەپڵە لێدان و رێزلێنانە نەبوو، چونکە پشتی لە جەماوەرەکە بوو، دیسان پەردەی شانۆ کرایەوەو هێشتا خەڵکەکە لە چەپڵە لێدان نەکەوتبوون و تێکرا هەموویان چاویان بریبووە (بتهۆڤن) بەڵام (بتهۆڤن) لەجێگای خۆی نەجوولایەوەو بۆ جاری سێیەم پەردەی شانۆکە کرایەوەو (ئارمیلوف)ی مایسترۆی ئۆرکستراکە بتهۆڤنی بە هێما ئاگادار کردەوەو پێی گوت کە ـ خەڵکەکە رێزو ستایشی خۆیان دەردەبرن بۆی. . ئینجا بتهۆڤن رووی لە جەماوەرەکە کردو هەڵسایە سەرپێ و وەڵامی رێزو خۆشی جەماوەری دایەوە، کە خەڵکەکە زانییان هەردوو جار پێشو (بتهۆڤن) ئاگای لەهیچ نەبوو و گوێشی لەهیچ شتێك نەبووە، هەڵوێستێکی کاریگەر باڵی بەسەر هۆڵەکەدا کێشاو هەموویان بەزەیی یان پێدا هاتەوە، چونکە گوێی لە سەمفۆنیەکەی خۆی نەبوو.

بەڵێ ئەیدیت کە پێشکەش دەکرێ، بەڵام هەرگیز گوێی لێ نەبوو، گوێی لەسەرسامی گەلەکەی نەبوو، لەم هەڵوێستەدا (بتهۆڤن) خۆی پێ رانەگیراو چووە سەر شانۆکەو گەلێ گریا، گریانەکەی، خۆشی و شادی خۆی دەردەبری بەرامبەر گەلەکەی.

ئەم سەمفۆنیە بەرزە لە سکێلی (رێ)ی بچووکەو لەچوار جوولانەوە پێك هاتووە، جوولانەوەی چوارەمی سەمفۆنیاکە قەسیدەی شاعیری گەورەی ئەڵەمانی (فریدریك شیللر)ە کە بە دەنگی کۆراڵ و چوار دەنگی (سۆلیست)[٢٦] واتە دەنگی تەنیا لەگەڵ کۆراڵ و مۆسیقادا. بتهۆڤن لەم سەمفۆنیەیەدا ئەم ئامێرانەی خوارەوەی بەکارهێناوە.

(١٢) کەمانی یەکەم
(١٢) کەمانی دووەم
(٨) ڤیۆلا
(٦) چەلۆ
(٤) کۆنترباس
(٢) فلوت
(١) بیکلو
(٢) کلارنێت
(٢) فاجوت
(٤) کورنو
(٢) ترمبێت
(٣) ترمبون
تمپانی
تەپڵێکی گەورە
سێ گۆشەی کاتدا
کاسات
نقرزان
باسۆن

ئێستا با بێینە سەر جوولانەوەی یەکەم:

(١) جوولانەوەی یەکەم: Allegro «واتە بەخێرایی لێدەدرێ»

تەعبیر لە جیهان و سیستەمی دونیا دەکات و هەڵوێستی مرۆڤی سەرسام لە رووی ئەم جیهانە بە دیاردەخات کە (بتهۆڤن)ی شۆرشگێر لە سەرووی هەموویانەوە ، واتە لە سەرووی هەموو سەرسامەکانەوە بووە . . . مۆسیقا کە

وا دەکەوێتە بەرگوێ وەکو ئەوەیە کە بانگەوازی (گەلێ) بکات لەژێر زوڵم و قورسـایی ئازارەکـانیدا نـاڵێنێ، بە ئاوازێکی وا بانگ دەکات کە پڕە لە خۆشی و هیوا و ئاسۆی روون. شێوەی ئەم ئاوازەش لە زۆربەی مۆسیقاکانی ئەم کەڵە هونەرمەندە دا باوە، ئەم ئاوازەش بریتییە لە « ترپەکانی ڕۆژگار» ئینجا هێمنی و لەسەر خۆیی مۆسیقاکە بەرەبەرە بزر دەبێ و دە چێتە چوار چێوەی مۆسیقایەکی توندی پڕ لەسۆز و دەربڕین، ئەم مۆسیقایە ئاوازی سەرەکی جووڵانەوەکە واتە میلۆدییەکەیە، ئەم میلۆدییەش ئامێرەکانی (کەمان - ڤیلا - چەلۆ) بە دەری دەخەن و لەدەست پێکردنیدا بە ترمی دەراوو بەرەبەرە بەرز دەبێتەوە واتە (Piano to forte) تا دەگاتە ئەو شوێنەی کە ئامێرە فووتێکراوەکان ئاوازە وەردەگرن و هەر بەم ئامێرانەش ئەم جووڵانەوەیە کۆتایی پێ دێت..

ئاوازی سەرەکی ئەم جووڵانەوەیە بووە سەرچاوەی داهێنان بۆ گەلێ لە مۆسیقاکارەکان، بەدڵی زۆریشیان بوو، کەچی کەسیان نەیانتوانی ئاوازێکی وا دابهێنن.

(٢) جووڵانەوەی دووەم: (Allegrovivace) زۆر خێرایە)

لێرەدا هەست دەکەین کە (بتهۆڤن) لە جێگای جووڵانەوەی لەسەرخۆ واتە Andante یاخود (ئەداجیو Adagio) کە لە هەموو سەمفۆنیایەك لەدوای جووڵانەوەی یەکەمەوە دەبیستری (سکرتسو)ی بەکارهێناوە، لە سەمفۆنیادا (سکرتسو) دەکەوێتە جووڵانەوەی سێیەم کەچی (بتهۆڤن) لە جووڵانەوەی دووەمی ئەم سەمفۆنیایەی داناوە، وادیارە بتهۆڤن ویستوویەتی وا لە گوێگر بکات کە بکەوێتە هەڵوێستی بیرکردنەوەو بەخۆدا چوونەوە بۆیە جووڵانەوەی (لەسەرخۆ)ی Adagio خستۆتە جووڵانەوەی سێیەمەوە ئەو بیرکردنەوەو بەخۆداچوونەوەیە بە تەسەوفەوەیە.

ئەم جووڵانەوەیە بە ئامێرە ترپەییەکان (ئیقاعیەکان) دەست پێ دەکات، هەر لە سەرەتاوە ئاوازی بە جۆشی ئەم پارچەیە بە دیار دەرکەوێت، ئامێرەکان هەموویان بەشدارن لە دروست کردنی ژیانێکی گێژاو لە بەریەرەکانییەکی توندو تیژ لەگەڵ دووروبەردا، ئەم توندو تیژییەش هیوای لەدواوەیە، ئەم هیوایەش لە ئاوازی سەرەکی جووڵانەوەکەدا بەدیاردەکەوێت کە لە ئامێرە ژێدارەکانەوە دەبیسترێ. ئەم ئاوازەش خۆشترین و بەجۆشترین ئاوازە کە بتهۆڤن بەجێی هێشتووە بۆمان. هەر ئەم ئاوازە دووبارە لە ئامێرە فووتێکراوەکانەوە دەبیسترێتەوەو تا ئەو شوێنەی هەموو ئورکسترا پێکەوە لێی دەدەن دوای ئەوەی ئاوازی یەکەم بە ئورکسترا کۆتایی پێ دێت. کەمانچەکان بە دەنگی باریك ئاوازێکی زۆر جۆش لێ دەدەن و ئەم ئاوازە بەدوای ئاوازی سەرەکی یەکەم کەوتووەو ڕێگا بۆ ئاوازێکیتر ساز دەکات و لێرە دەکەونە ناو هارمۆنیایەکی بە خوڕو پڕ لە سۆزەوە، لە هەمان کات دا (ترپەکانی ڕۆژگار) بە بەردەوامی لە تەپڵەوە دەبیسترێ، ئەم لێدانی تەپڵە وەکو ئەوەی بانگەوازی هێزی شەڕ بکات بۆ ئەوەی بە تاریکی ڕەشی خۆی هەموو ڕوشنایییەکی ڕاستی بشارێتەوە بەڵام ئەم تاریکییە بەزوویی لەناو دەچێ و ڕووناکییەکی بەتیشك بەدی دەکەین ئەویش بە بیستنی ئاوازێك کە وەکو (نافورە) لەبەرزی و نزمی دایە، ئەم ئاوازە گەلێ بەجۆش و سۆزە وا لە مرۆڤ دەکات کە هەموو ناخۆشی و ئازارەکانی لەبیر بچێتەوەو هەمیشە دەست لە ملی هیوا و خۆشی بکات، ئەم ئاوازەش وەکو ئاوازێکە کەبۆ هەڵپەڕکێیەك لێ بدرێ ئینجا ئاوازێکی لەسەرخۆ لەئامێری (باسۆن)ەوە دەبیسترێ تا کۆتایی ئەم جووڵانەوەیە بە شێوەی (فوجە)[٢٧] دەمان گەیەنێتە (کۆدا)[٢٨] Coda کەو جووڵانەوەکە بەم شێوەیە کۆتایی پێ دێت.

(٣) جووڵانەوەی سێیەم : Adagio) لەسەرخۆ

ئەم جووڵانەوەیە لەسەر دوو ئاوازی بەرهەڵستییەك دانراوەو سکێڵەکەی جیاوازە لەگەڵ سکێڵەکانی جووڵانەوەی یەکەم و دووەم، سکێڵی ئەم جووڵانەوەیە (سی بیمول)ی گەورەیە. دەست پێکردنی ئەم جووڵانەوەیە بە ئامێرەکانی (باسۆن - کلارنێت - ئۆبوا) یە لەگەڵ بەشداربوونی ئامێرە ژێدارەکان، ئاوازی یەکەم یەکێکە لە قووڵترین ئاوازەکانی بتهۆڤن لەبارەی هەست و سۆزەوە. ئەم ئاوازە وا لە گوێگر دەکات کە بەندی نیگەرا نییەکی قووڵ بێت، ئاوازەکە زۆر بەهێمنی دەڕوا وەکو شنەبای ئێوارانی پایز کە لە گەڵا زەردەکان دەدا و یەکە یەکە دەیانخاتە خوارەوە وا ئەردەکەوێ و دەکەوێتە بەر گوێ ئینجا هەست بە دراماییەکی مۆسیقا دەکەین کە هەموو گەنجینەی مرۆڤایەتی لە گریان و هەستی بەسۆزی تێدا خڕبۆتەوەو هێمنی دەروونی مرۆڤ چاك دەکاتەوە لە هەموو ئێش و ئازارەکانی، ئەم دراما مۆسیقییە لە هەموو ئامێرەکانی ئۆرکستراوە دەبیسترێ ئینجا کۆمەڵی کەمانچەکان بە گشتی لەگەڵ (ترمبون) و ترمپێت) بەرەبەرە هێمن دەبنەوەو تا بەتەواوەتی بزر دەبن لە نێوان هاژەی «کۆنترپاسەکانەوە» ئینجا ئاوازی سەرەکی دووەم چەند جارێك لەگەڵ ئاوازی یەکەم یەك لەدوای یەك دووبارە دەبنەوە، ئاوازی یەکەم لەچەند شێوەیەکی هەمەڕەنگ دا دەبیسترێ واتە هەر جارێك بە شێوەیێ گۆرانی بە لە چوارچێوەی ئاوازە سەرەکییەکە دەرناچێ، کۆتایی ئەم جووڵانەوەیە بە ئامێری (ترمپێت)ەوە دێت، وەکو بڵێی بتهۆڤن ئاگادارمان دەکاتەوەو پێمان دەڵێ وریا بینەوە وا گەیشتینە ڕووداوە گەورەکە..

(٤) جووڵانەوەی چوارەم Allegro assiai presto زۆرزۆر خێرایە

بتهۆڤن لەکاتی دەست پێکردنی نووسینی ئەم جووڵانەوەیە نزیکەی (٢٠٠) لاپەڕەی نۆتەی مۆسیقای نووسی تا گەیشتە ئەو ڕایەی کە موسیقایەکی تەواوی داناوە بۆ قەسیدەکەی (شیللر) هەروەها بتهۆڤن هەواڵێکی گەلێ گرنگی لە مێشکابوو بۆ ئەوەی بە کلۆڵەکانی ڕابگەیەنێ تاوەکو شۆرشە دامرکاوەکان هەمیسان بەرپابکەنەوە بەڵێ ئەم هەواڵەی بتهۆڤن شۆرشێکی ناوخۆیییە هەموو گیان دەلەرزێنێ و دەیخاتە باوەشی خۆشییەکی پاکەوە. بۆ لێرەدا هەمان دەنگی (ترپەکانی ڕۆژگار) کە لەجووڵانەوەی یەکەم و دووەم سێیەم دا بیستمان دەووبارە دەبێتەوە. بتهۆڤن لە سەرووی ئەم جووڵانەوەی یەکەمی ئەم

سەمفۆنیایەوە نووسیویەو دەڵێ: ـ نەخێر ئەم جووڵانەوەیە یادگارمان دەگەڕێنێتەوە سەر باری شەڕزەیی و ناخۆشیمان هەروەها لەدوای تەواوبوونی جووڵانەوەی دووەم ئەم چەند وشانەی نووسیوە:ـ ئەم جووڵانەوەیش وەکو گاڵتەجاری وایەو هەندێ خۆشی لێوە بەدی دەکرێ، هەمیسان لەدوای تەواوبوونی جووڵانەوەی سێیەمیش وتویەتی:ـ ئەمەشیان نەء، ئەمەیان زۆر باری بەزەیی پێهاتنی تێدایە پێویستە بەدوای شتێکی ترا بگەڕێین چالاکی و خۆبەخت کردنی تێدابێت. نەخێر ئەوەی گیان، هەست دەیەوێ شتێکی نوێیە، پاکە، ئاوات و هیوای لێ چاوەڕێ دەکرێ، دەبێ خۆشی بیشانی خەڵك بدات و ڕێگایان بۆ رووناك بکاتەوە تا بە شادی بژین.

بتهۆڤن لە سپاردەکەیدا کە بەناوی (هیلیجستاد)ە ویە نووسیوەتی و دەڵێ:ـ « لەزوێکەوە دەنگێ دا نەوەی خۆشی و شادی لە گیانم دا بزرەو پێم نازانێ، ئاخ کەی هەستی پێدەکەم؟ کەی دەتوانم ئەی خوای خۆشی و شادی دەست لەملی ئەم بەختەوەرییە بکەم؟ نەخێر هەستی پێناکەم.. ئەم خۆشییە زۆر ئازارو ئەشکەنجەی پێگەیاندم. بەڵام ئەو ئازارو ئەشکەنجەیەی بتهۆڤن، لەگەڵ تەواو بوونی جووڵانەوەی چوارەمی سەمفۆنیای نۆیەم کۆتایی پێهات و گیانی ئەم کەڵە هونەرمەندە بە یەك جاری حەسایەوە. ئەو خۆشی و شادییەی بتهۆڤن داوای دەکرد لە ئاوازی قەسیدەکەی (شیللر)دا بوو، ئەو قەسیدەیەی کە هەموو کاتێ داخوازی شادی خۆشی بۆ خەڵك دەکات، هەموو کاتێ کە گوێمان لەدەنگی ئەم کۆراڵە دەبێ هەست بە خۆشیەکی گەلێ گەورە دەکەین و زەردەخەنەیەکی بەردەوام لەسەر رووی جەماوەر دەبینرێ.

بتهۆڤنی مەزن دیسان بۆ ئەوەی گوێگر ئاگادار بکاتەوە دەست پێکردنی ئەم جووڵانەوەیەی داوە بە ئامێرە فووتێ کراوەکان، ئەم پێشەکییە (٧) (مازۆرە)[٢٩] ی مۆسیقایەو زۆر بەخێرا لێدەدرێ، دوای ئەم لێدانە (چەلۆ کونتر باس) ئەم دەنگانەدا دەمرکێننەوەو چەند گۆرانی کاریەك لەسکێڵەکان روو دەدەن و دیسان (کونتر باس)ەکان ئەم دەنگانەش دادەمرکێننەوە بە ژەنینێکی گەلێ نەرم و پڕ لە هەست و سۆز.. دوای ئەمە گوێمان لەچەند برگەیەك دەبێ کە لە شێوەی سکێڵی مۆسیقایە، ئەم سکێڵانەش بە ئامێرە فووتێکراوەکان دەست پێ دەکەن و بەردەوام دەبن تا ئامێرە ژێدارەکان لێیان وەردەگرنەوە.. ئینجا ئاوازی سەرەکی (کۆراڵ) لە سکێڵی (رێ)ی گەورە دا دەبیسترێ بە بەشداربوونی (ڤیۆلاو چەلۆو کونترباس) ئەم ئاوازەش میلۆدی دەنگی کۆراڵەکە دەخاتە بەر گوێ ئینجا بەرەبەرە ئامێرەکانی تری ئۆرکسترا بەشداری تێدا دەکەن و تا بە تەواوەتی لەهەموو ئۆرکستراوە دەبیسترێ، بەم جۆرە پێشەکی مۆسیقا بە ئۆرکسترا کۆتایی پێدێت و ئەو ئاوازەی کە لە سەرەتای جووڵانەوکە گوێمان لێیدەبێ دووربارە دەبیتەوە.

ئاوازی کۆراڵ دەنگی (باریتۆنی)ی سۆلۆی لەگەڵەو دەڵێت:ـ

ـ داخوازەیەك بۆ شادی ـ

براەدەرینە .. براەدەرینە
ئەم دەنگانە چیتر بەردەوام نابن
کەواتە با گۆرانی برایەتی.. گۆرانی شادی بیبژین
ئەی شادی هەر شکۆدار بیت..

ئەم چوار دێرە شیعرە زۆر بە خێرایی دەگوترێ لەگەڵ ئۆرکسترا. دوای ئەوە بە بەشداربوونی کۆراڵ بەگشتی سێ دێری شیعری تر دەبیسترێ لەلایەن چوار دەنگی (سۆلیست)ەوە لەناو کۆراڵەکەداو هەموویان تێکرا بە دەنگی باریتۆن دەڵێن:

ئەی شادمانی.. ئەی چاووگیء رووناکیی نەمر
ئەی نەوەی بەهەشت
بۆ ئەوەی بگەینە بەر دەرگات خۆمان بە ئاگر شوشت
بۆ بارەگای پیرۆزت هاتووین
بە تیشکی روونی دڵ فرێنت خەڵك زنجیری سەختیان دەپچڕێنن
هەر کە شەقەی باڵت پێ
خەڵك وەکو برا دەژین
تۆ ئەی سەرفرازو دڵشاد ئەی ئەو کەسەی
برادەری وەفادارت هەیە
تۆ کە دڵی ئافرەتێکت داگیرکردووە
لێگەڕێ با بە یەکەوە گۆرانی شکۆداری بڵێین
هەر کەسێکیش دڵی خۆی نەخاتە سەردەستی
با لە ئەشکەوتەکەیدا .. بەتەنیایی شیوەن بکا
شادمانی باڵی بەسەر خەڵکا کێشاوە
لە هەموو لایەکی زەمینەوە دەنگی داوەتەوە
بۆ چاك و خراپ .. بۆ هەموو شتێ لەم سروشتە
با بە شادییەکی پاك هەڵپەڕین
چونکە ئەم شادییە.. چەش و دڵ خۆشی خۆشەویستیمان دەداتێ.
باوەش بۆ هەموو گیتی دەکاتەوە
لەم پەپولەیەی کە شەیدای بەهارە

تا دەگاتە ئەو فریشتەیەی کە لە تەنیشت عەرشی خواوە دانیشتووە. ئەم کۆپلەیە زۆر بە هێمنی و سەردانواندنەوە، بۆ گەورەیی قەسیدەکەو ئاوازەکەی دەگوترێ دوای تەواو بوونی ئەم کۆپلەیە لەلایەن چوار دەنگە سۆلیستەکان دەنگی (تینۆر)[٣١] لەگەڵ کۆراڵ بەگشتی بەشدار دەبن و هەموویان پێکەوە دەڵێن:ـ

با دڵ خۆش بین... تا خۆری پرشنگدار لە کەشکەڵانی فەلەك

بسووریتەوە برایان . . وەرن
با چاوتان بە پاڵەوانێتیو دڵ خۆشیو سەرکەوتن بگەشێتەوە.
(پارچەی دووەم لێرە دووبارە دەبێتەوە)

ئینجا کۆرس بە دەنگێکی پڕ لە سۆزەوە بە تێکسرایی بانگەوازی «شادی» دەکەن و دە لێن:-
خەڵکینە ئەی ئەوانەی لە ژماردن نایەن
هەستنە سەرپێو کۆبنەوە
بە دڵشادی ماچی برایەتی بگۆڕنەوە
خوای گەورە . . خۆشەویستی
بۆ جیهان دەبەشێتەوە
بۆ ملیوونەها بەندەی خۆی
کە بە ڕێگای خۆشەویستیدا دەچن و دەیدۆزنەوە

بە شوێنیدا بگەڕێن . . . وا لە بەرزاییە
جێگای وا لەنێوان ئەستێرەکانە!
هەمیسان کۆرس بەشەکەی پێشوو دوبارە دەکەنەوە . . .
بەم جۆرە ئەم سەمفۆنیا گەورەیە بە دەنگی بەسۆزی مرۆڤ کۆتایی پێدێت هەموو کاتێ ئەم دەنگانە وا دەزرینگێنەوە لە گوێمان دا، وامان لێ دەکەن هەردەم شادی ببەخشینە کلۆڵەکان بۆ ئەوەی ئەوانیش چێژ لەم لەم ژیانە خۆشە وەرگرن، چونکە ئەوانیش ئادەمیزدان، مافی ژیانیان هەیە . . .

سەرچاوەکان:

بۆ ڕێك خستن و پێش کەش کردن و شیکردنەوەی ئەم بابەتە (مۆسیقای سەمفۆنیو سەمفۆنیای نۆیەمی بتهۆفن)ە سوودم لەم سەرچاوانەی خوارەوە وەرگرتووە

١) دەروازەیەك بۆ ئاوازو گۆرانی کوردی — محمود زامدار
٢) نزعات إنسانيه في موسيقى بتهوڤن — تأليف. غانم الدباغ - من كتب الموسوعة الصغيرة
٣) موسوعة موسيقى ڤاگنەر — تأليف د. ثروت عكاشه
٤) الموسيقى في العصر الرومانتيكي — تأليف. الفرد انشتين - ترجمة. د. احمد حمدى محمود
٥) تراث الموسيقى العالمية — تأليف. كورت زاكس - ترجمة د. سمحة الخولي
٦) كيف تتذوق الموسيقى — تأليف. ارون كوبلاند - ترجمة. محمد رشاد بدران
٧) تاريخ الموسيقى العالمية — تأليف. تيودور فينى - ترجمة. د. سمحة الخولى
٨) مجلة القيثارة — عدد ٣٣ ايلول ١٩٧٦
٩) مع الموسقا — تأليف عزيز الشوّان
١٠) دعوة الى الموسيقى — تأليف المايسترو يوسف اليسى
١١) تعال معي الى الكونسير — تأليف يحيى الحقى
١٢) أساطين النغم — تأليف بثينة فريد
١٣) روح الموسيقى — تأليف. سمير الحاج شاهين
١٤) بتهوڤن دراسة في تطوره الروحي — تأليف جي - دبليو - ان - سوليفان - ترجمة نجيب المانع
١٥) تمهيد للفن الموسيقى — تأليف ماكس پنشار - ترجمة - محمد رشاد بدران

پەراوێزەکان

١) مۆسیقای سەمفۆنی :- زاراوەی سەمفۆنیە لە دوو بەش پێك هاتووە (SYN ی ئەغریقی واتە (لەگەڵ) و ((Phone) واتە (دەنگ). مۆسیقای سەمفۆنی واتە ئەو مۆسیقایەی کە تایبەتە بە شێوەی سەمفۆنیاو دەبێ هەر چوار جۆری ئامێرەکانی ئۆرکسترای تێدا بەکار بهێنرێ: (ئامێرە ژێدارەکان ئامێرە فووتێ کراوەکان (چ دار چ مس) (ترپەیی‌یەکان).

٢) کلودیبوسی :- مۆسیقازانێکی فەرەنسی‌یە لەساڵی (١٨٦٢) لە سان جرمان لەدایك بووە لە (٢٦) ئاداری ساڵی (١٩١٨) لەپاریس مردووە، بە هەڵگری ئاڵای بزووتنەوەی کاریگەرخوازی دا دەنرێ لە هونەری مۆسیقادا.

٣) ئۆرکسترا :- ئۆرکسترا لە چەند مۆسیقاژەنێکی لێهاتوو پێك دێت کە ژمارەی مۆسیقا ژەنەکان لە (١٠) کەس کەمتر نەبێو بەپێی پێویست دەتوانرێ ژمارەیان زیاد بکرێ جا گرنگ نی‌یە (٥٠) کەس بن، یان (١٠٠).

٤) میلودی :- ئەو بیرە مۆسیقیەیەکە لەکاتی زنجیرە ئاوازی ئەوتۆ دا هەستی پێدەکەین کە لەیەك سەرچاوەی دەنگی‌یەوە دەردەچێ بە گوێرە یاسای

زنجیرەی ئاوازو کێشی ترپە.

٥) کونشیرۆ :ـ کونشیرتۆ لە ناوی لاتینی (کونشیرتاری) وەرگیراوە بەمانای پێش برکێ ـ کردن دێت. مۆسیقای کۆنشیرتۆ بۆ ئامێرێك یاخود دووان دەنووسرێ لەگەڵ بەشداربوونی ئورکستراو رۆڵی ئامێرەکە بە تەواوی دیار دەبێت، ەونکە ئیشە مۆسیقی یەکە بۆ ئەو ئامێرە نووسراوەو ئۆرکسترا شان بەشانی ئامێرە کە دەڕوا .

٦) سۆناتە :ـ سۆناتە چوارچێوەیەکی مۆسیقای سەربەخۆیەو لە سێ جوولانەوە پێك دێت و بۆ ئامێرێك لە ئامێرەکانی ئۆرکسترا دەنووسرێو تەنیا ئامێری (پیانۆ)ی لەگەڵ بەکار دەهێنرێ لەکاتی لێدانی مۆسیقادا.

٧) ئۆڤەرچور واتە (پێشکەکی) وشەیەکی ئیتالی یە بەمانای پێشەکی دێت و چوارچێوەیەکی مۆسیقای سەربەست دەگرێتە خۆی، واتە کە ئەم مۆسیقایە لەلایەن دانەرەکانی مۆسیقاوە دادەنرێ تەنیا بۆ ئەوە دادەنرێ کە بۆ پێشەکی لێبدرێ لە ئاهەنگە ئورکستراڵیەکان دا.

٨) الساندروسکارلاتی :ـ مۆسیقازانێکی ئیتالی یە، لە شاری (سەقەڵیە) لە ساڵی ١٦٥٨دا لەدایك بووە بە بەرهەمترین دانەری مۆسیقا دەژمێررێ نزیکەی (١٥٠) ئۆپێرای داناوە لە ساڵی ١٧٢٥ لە (ناپولی) مردووە.

٩) ئۆپێرا Opera شانۆگەری یەکە بەگۆرانی یەوە دەگوترێو لەسەر شانۆ شان بەشانی مۆسیقای ئۆرکسترالی. باسی سەرگوزشتەیەکی دڵداری یاخود کۆمەڵایەتی دەگێرێتەوە.

١٠) جوزێف هایدن. لەساڵی (١٧٣٢) لە بنەماڵەیەکی هەژار لەشارێکی بچووکی نەمسا لەدایك بووە... لەناو دانەرەکانی مۆسیقادا بە (باوکی سەمفۆنیا) ناوبراوە، چونکە نزیکەی (١٢٥) سەمفۆنیای داناوە لە ٣١ مایۆی (١٨٠٩)دا مردووە.

١١) مۆزرات :ـ لەساڵی (١٧٥٦) لەساڵزبورگ لەدایك بووە، هەر لە منداڵی یەوە لەلایەن (لیوپولدموزارت)ی باوکیەو وانەی مۆسیقای خوێندووەو باوکی کەمانچەی لێدەدا، بەناوبانگترین بەرهەمەکانی مۆسیقای (سرنیاد)و سەمفۆنیای (٤٠). کەساڵی (١٧٩١) لەتەمەنی (٣٥) ساڵیدا کۆچی دوایی کردووە.

١٢) کۆڕال Coral لە چەند گورانی بێژێکی لێهاتوو پێك دێت کە ژمارەیان لە (٣٠) کەس تا (٨٠) کەس بێت، بەڵکو زیاتریش لە (٨٠) کەس، دەکرێت بە سێ بەش یاخود چوار بەشەوە، لەکاتی گوتن دا هەر بە شێکی گورانی یەکە دابەش دەکرێتە سەر بەشێك لە کۆڕاڵەکەدا.

١٣) چایکۆڤسکی :ـ لەساڵی ١٨٤٠دا لەروسیا لەدایك بووەو تا تەمەنی (٢٣) ساڵی لەکۆلیژی (یاسا)ی خوێندووەو ئنجا جێی هێشتووەو ڕووی کردۆتە مۆسیقا. بەناوبانگترین بەرهەمی مۆسیقای (باڵێی دەریاچەی لیبید)و (سەمفۆنیای شەش)ەە لە ساڵی ١٨٩٤دا بە نەخۆشیی رشانەوە (کولیرا) مردوە.

١٤) ئەنتۆن دڤورجاك :ـ لە ساڵی (١٨٤١)دا لە چیکۆسلۆفاکیا لەدایك بووە، بەناوبانگترین بەرهەمی (ئۆپێرای رۆزالکا)و (سەمفۆنیای جهانی نوێ)یە لە ساڵی (١٩٠٤)دا مردووە

(١٥) بیلابارتوك :ـ لە ٢٥ ئاداری ساڵی ١٨٨١دا لە شاری (ناجندنتملکوش) لە هەنگاریا لەدایك بووە. لە تەمەنی سیانزە ساڵیدا یەکەم پارچە مۆسیقای خۆی داناوەو پێشکەشی جەماوەری کردووە. بەناوبانگترین بەرهەمی بریتی یە لە توێژینەوەیەکی شی کردنەوەی فۆلکلۆری هەنگاری و کۆکردنەوەی و لە چاپ دانی. لە ساڵی ١٩٤٥دا تووشی نەخۆشی (لوکیمیا) بوو و هەر لەو ساڵەدا لە نەخۆشخانەیەکی نیویۆرك مردووە.

١٦) یوهان برامز :ـ لەساڵی ١٨٨٣دا لە شاری هامبورگ لە ئەڵمانیا لەدایك بووە. باوکی کونترباسی لێدەدا. لە تەمەنی (٨) ساڵان دا وانەی خوێندنی پیانۆی وەرگرتووە، بەناوبانگترین بەرهەمی (کۆنشێرتۆی کەمانچەو ئۆرکسترا)یە لە ساڵی ١٨٩٧دا بە نەخۆشیی شێرپەنجە مردووە.

١٧) فرانز شوبرت :ـ لە ساڵی (١٧٩٧)دا لە (ڤیەنا) لەدایك بووە. بە یەکەمین و گەورە ـ ترین مۆسیقازانی رۆمانتیکی ناو دەبرێ. بەناوبانگترین بەرهەمەکانی گورانی یەکانیەتی هەروەها سەمفۆنیای ناتەواو (السمفونية الناقصة) ژمارە (٨) لە ساڵی (١٨٢٨)دا مردووەو لەسەر راسپاردەی خۆی لە نزیکی (بتهۆڤن)وەو نێژراوە. تەنیا (٣١) ساڵ ژیاوە.

١٨) دینامیتیا :ـ هەموو جۆرە شتێك دەگرێتە خۆی کەبۆ دادەنرێت لە مۆسیقادا بۆنموونە (گریشاندۆ ـ دیمنیاندۆ ـ ڤۆرتیە ـ پیانۆ ـ دۆلسێ ـ کانتابل تادوایی...

١٩) کۆنسێر :ـ کۆنسێر بەواتای ئەو ئاهانگانە دێت کە مۆسیقای تایبەت دەگرێتە خۆیو لەسەر شانۆکانی گشتی یاخود جێگای تایبەت پێشکەش بەخەڵك دەکرێ هەندێ جار دەکەوێتە بەرگۆی کە ئاهەنگێکی کۆنسێر هەیە، لەم جۆرە ئاهەنگانەدا گشت ئامێرەکانی ئۆرکسترا بەشداری تێدا دەکەن.

٢٠) دۆن جوان :ـ ئۆپێرایەکی (مۆزارت)ی مۆسیقازانی گەورەیە.

٢١) شووکردنی فیگارۆ :ـ ئۆپێرایەکە مۆزارت مۆسیقای بۆ داناوەو لە شانۆگەری یەکی (بومارشێە) وەرگیراوە. بە سەرکەوتووترین ئۆپێرای مۆزارت دادەنرێ.

٢٢) کۆنترابنت :ـ کرداری مۆسیقی کۆنترابنتی ئەو کردارەیە کە میلودییەکان هەندێکیان لەسەر هەندێکیان ئاوێتە دەبن و بەهەموویان کەسێتی یەکی (مۆکد) دروست دەکەن، لە کاتێك دا کە ئەم میلۆدیانە دەگوترێنەوە یاخود لێدەدێن لەهەمان کات دا هەموویان ڕێك دەکەون بۆ دروست کردنی کۆمەڵێك لە پەیوەندی هاودەنگیەتی (هارمۆنی).

٢٣) پۆلیفۆنی :ـ مۆسیقای پۆلیفۆنی بۆ یەکەمین جار لە سەدەی نۆیەم دا لەژێر ناوی (ئۆرجانم) دابوو، سەرەرای دەنگە سەرەکی یەکەی خۆی دەنگێکی

دووەمیش لەژێرەوەی زیندە دەکرا لە مەیانەیەکی مۆسیقای دیاری کراودا (مەیانەی چوارەم).

٢٤) کۆنشێرتۆیەکانی جهانی :- مەبەست لە کۆنشێرتۆیە جیهانییەکان ئەو پێنج کۆنشێرتۆیەن کە ناوبانگێکی گەلێ بەرزیان هەیە لە جیهان دا ئەم کۆنشێرتۆیانەن :-

١) - کۆنشێرتۆی کەمان وئۆرکسترا (بتهۆڤن)
٢) کۆنشێرتۆی کەمان وئۆرکسترا (برامز)
٣) کۆنشێرتۆی کەمان وئۆرکسترا (چایکۆفسکی)
٤) کۆنشێرتۆی کەمان وئۆرکسترا (مندلسۆن)
٥) کۆنشێرتۆی کەمان وئۆرکسترا (سیبیلیۆس)

٢٥) مۆسیقای سالۆن :- ئەو مۆسیقایەیە کە لە جێگایەکی تایبەتی لێ‌دەدرێ. بو یەکەمین جار لە ئیتالیا دەستی پێ‌کراو پێیان وت سۆناتای‌حوجرەو دەکرا بە دوو بەشەوە: بەشی یەکەم سۆناتایەك بۆ ئامێرێك لەگەڵ لێ‌دانی ئامێرێکی‌تر دەنگی قەرار بە بەر دەوامی. بەشی دووەم - لە (سۆناتای حوجرە) بریتی بوو لە سۆناتای چەند ئامێرێك پێکەوە وەکو (دووئامێر، سێ‌ئامێر. . . .).

٢٦) سۆلیست :- واتە مۆسیقاژەنێکی گەلێ چاك و لێ‌هاتوو یاخود گورانی‌بێژێکی گەلێ چاك دەگوترێ کە بەتەنیا لەگەڵ ئورکسترا لێ‌بدات یاخود دەوری لەگوتنی ئۆپێرادا هەبێت. .

٢٧) فوجە :- داتانێکی پۆلیفۆنی‌یە بۆ گورانی‌و ژەندن لەسەر (ئامێرەکان و ناوبڕۆکەکەی دەگەڕێتەوە بۆ تاکە میلۆدیەك.

٢٨) کۆدا :- لەکاتی لێ‌دانی مۆسیقا ئەم نیشانەیە لەسەر یەکێك لەپێنج هێڵەکانی مۆسیقادا دەبینرێ، هەر مۆسیقاژەنێك ئەم نیشانەبە ببینێ ئەوا یەکسەر ئەوەی دوای ئەم نیشانەیە بەجێ دێڵێ، واتە لێی نادات تا دەگاتە نیشانەیەکی‌تر وەکو هی پێشوو و کۆتایی بە پارچە موسیقاکە دینی. .

٢٩) مازۆرە. لەکاتی نوسینەوەی، مۆسیقادا بە گوێرەی ئیقاع، پێنج هێڵەکانی نوتە بە گوێرەی کاتی ئیقاع چەند نوتەیەك دەگرنە خۆیان وەکو (رۆند - بلانش - نەوار - کرۆش) جا بە دابەش کردنە دەڵێین (مازۆرە).

٣٠) باریتۆن :- دەنگی ناوەنجی پیاوانە واتە: دەنگێکی قەبەیە.

٣١) تیسۆر :- بەرزترین دەنگی پیاوانە، ئەو کەسەی ئەم دەنگەی هەبێ هەردەم داواکراوە بو وەرگرتنی ئەم جۆرە دەنگە لە ئۆپێراکان و قەداسەکان دا.

تێبینی [1]
شایانی باسە ئەم لێکۆڵینەوە بەهەمان ناونیشان لە کۆڕێکی هونەری‌دا لە رۆژی ١٥/٤/١٩٨٧ لە هەولێر پێشکەش کراو لەگەڵ ئەم کۆرەدا نموونەی چەند پارچە موسیقایەکی جیهانی پێشکەش کرا

تێبینی [2]
قەسیدەی (فریدریك شیللر) مامۆستا (عەبدوڵا ئەحمەد داود) کردوویە بە کوردی. سوپاسی‌دەکەم.

الموسيقى السمفونية وتحليل السمفونية التاسعة لبتهوفن

امانج غازي رواندزي

يقدم الباحث في بحثه شرحا وافيا عن معنى الموسيقى السمفونية وتعريفا باعظم المؤلفين الذين الفوا هذا القالب الموسيقي المبدع، كما ويتحدث عن الالات التي يتكون منها الاوركسترا السمفوني، انواعها ووظائفها وادوارها في العمل الابداعي السمفوني.

ويقدم فيما يتعلق بالموضوع نبذة عن حياة المؤلف الموسيقي الالماني العظيم بتهوفن والاسباب التي ادت الى اصابته بالصمم، كما ويعرفنا بأهم المؤلفات التي الفها هذا العبقري خلال حياته، وبعد ذلك يقدم شرحا مكملا عن ظهور السمفونية التاسعة لبيتهوفن ويعرفنا بالشاعر الالماني (فريدريك شيللر) ومن ثم يحلل الحركات الاربع لهذه السمفونية ويقدم لنا القصيدة الرائعة (دعوة الى الفرح) كاملة مع الحركة الرابعة.

ومن الجدير بالذكر ان الباحث الموسيقي فنان قدم بحثه في ندوة ثقافية عقدت بمحافظة اربيل يوم ١٥ /٣/ ١٩٨٧ مع مجموعة من الاعمال الموسيقية الكلاسيكية لاعظم المؤلفين (شوبرت، برامز، ارام خاچا دوريان، بيتهوفن، ڤيردي) نال الاستحسان.